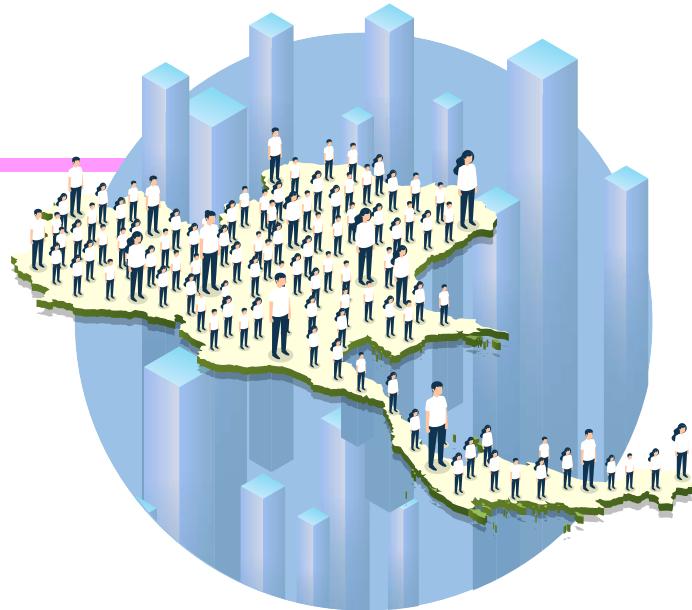

POLICY BRIEF

ประชากรไทย ในอนาคต

เสนอโดย ศาสตราจารย์ ดร. ปักษา ว่าพัฒนวงศ์
และ รองศาสตราจารย์ ดร. จงจิตต์ ฤกธิงค์
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ປະຈາກສໄຫຍ ໃນອນາຄຕ

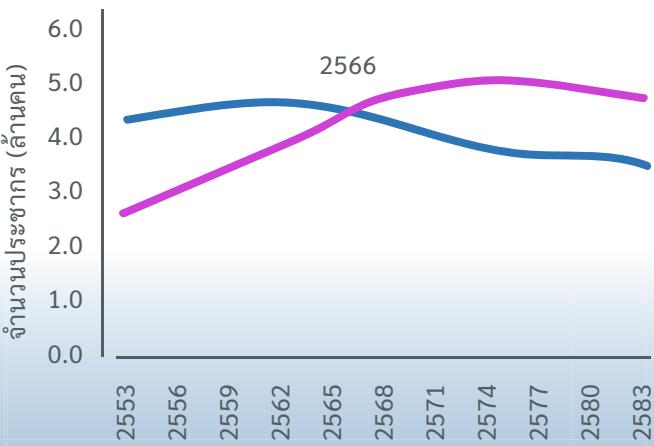
ໃໝ່ໃນຕົວອາຄາດປະເມານປະຊາກສ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมทำการคาดประมาณประชากรไทยหลังจากที่มีข้อมูลจากสำมะโนประชากรและเคหะซึ่งดำเนินการทุกๆ 10 ปี ผลการคาดประมาณประชากรได้นำไปใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เช่น การจัดเตรียมสาธารณูปโภคให้เหมาะสมกับลักษณะของประชากร การเตรียมสถานพยาบาลและบุคลากรให้เพียงพอเพื่อดูแลอนามัยแม่และเด็กในช่วงที่มีเด็กเกิดมาก การจัดตั้งโรงเรียนให้เพียงพอและทั่วถึงให้รองรับประชากรเยาววัย ปัจจุบันจำนวนเด็กน้อยลงและกลยุทธ์เป็นสังคมสูงอายุ นโยบายจึงเปลี่ยนเป็นการควบรวมโรงเรียนสถานเดี่ยงเด็กบางแห่งท้องเปลี่ยนไปเป็นบ้านพักผู้สูงอายุ ภาคเอกชนปรับตัวทางธุรกิจให้สอดคล้องกับลักษณะและจำนวนผู้บริโภค เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ให้ใช้ชีวิตในครอบครัวได้อย่างปลดปล่อย ลดอุบัติเหตุ บริษัทผลิตห้ามอ้วมสำเร็จรูปเพิ่มการผลิตห้ามอ้วมผู้ใหญ่แทนผ้าอ้อมสำหรับเด็ก แม้กระทั่งการคำนวณเบี้ยผู้สูงอายุที่คาดว่าจะต้องใช้เงินจำนวนมหาศาลในแต่ละปี

หน้าตาประชากรไทยในอนาคต

การคาดประมาณประชากรไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ทำให้เห็นว่า โครงสร้างประชากรไทยจากลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด ในอีกไม่ถึง 20 ปี เพราะคนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น อายุคาดเฉลี่ยของผู้ชาย 73.5 ปี และผู้หญิง 80.5 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ขณะเดียวกันผู้หญิงไทยจะมีลูกน้อยลงอย่างมาก ผู้หญิงคนหนึ่งจะมีบุตรลดลงด้วยเจริญพันธุ์ของตนเพียง 1.3 คนเท่านั้น จำนวนประชากรวัยแรงงาน 15-59 ปี จะค่อยๆ ลดลง จนจำนวนคนเข้าสู่วัยแรงงาน จะน้อยกว่าจำนวนคนที่ออกจากวัยแรงงานใน พ.ศ. 2566 จำนวนประชากรวัยแรงงานที่ลดน้อยลงนี้จะทำให้ขาดแคลนแรงงาน เมื่อมองที่เกิดขึ้นแล้วในญี่ปุ่นและสิงคโปร์ จนรู้สึกต้องปรับนโยบายประชากรโดยการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ

จำนวนประชากรเข้าและออกตลาดแรงงาน พ.ศ. 2553-2583

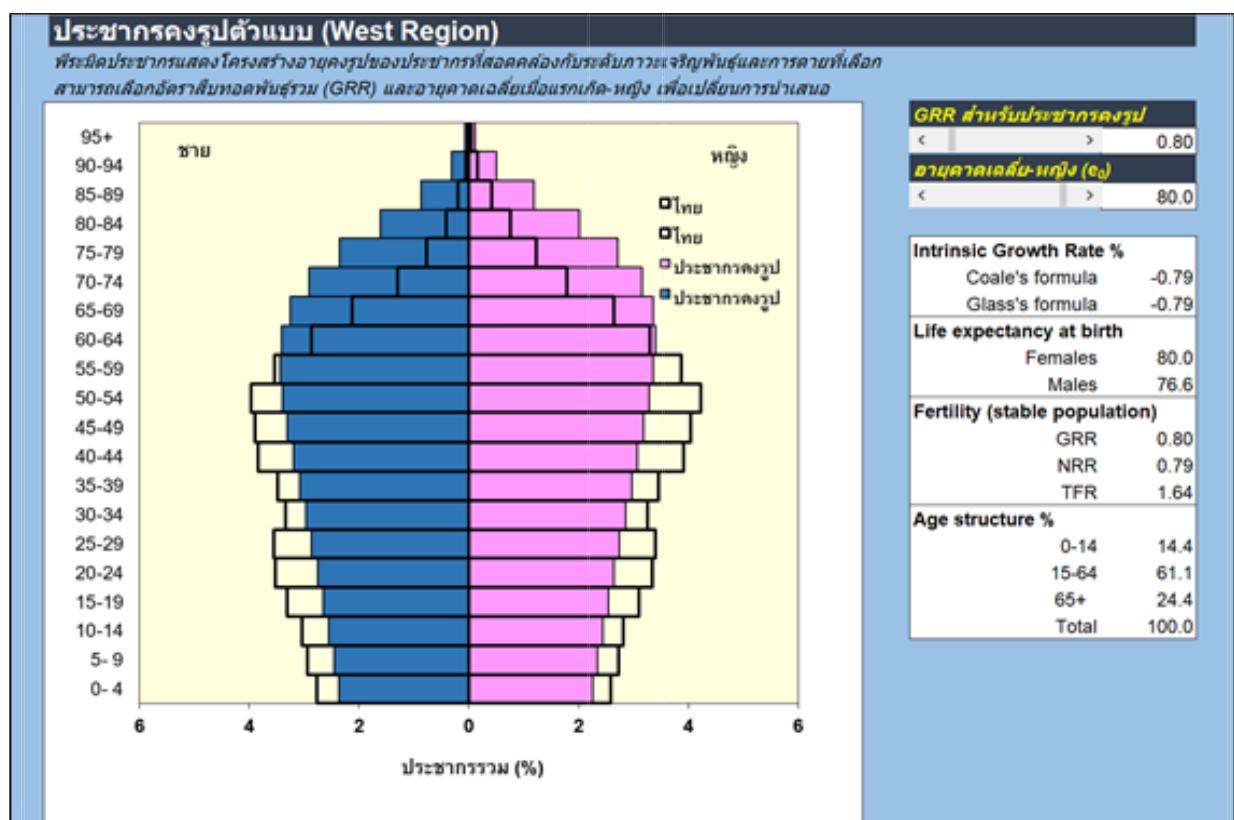
จำนวนประชากร
วัยแรงงานที่ลดน้อยลงนี้
จะทำให้ขาดแคลนแรงงาน
เหมือนกับเกิดขึ้นแล้วในญี่ปุ่นและสิงคโปร์
จนรัฐต้องปรับนโยบายประชากร
โดยการนำเข้าแรงงาน
จากต่างประเทศ

- ประชากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน(20-24 ปี)
- ประชากรออกจากตลาดแรงงาน(60-64 ปี)

ปัจจุบัน พ.ศ.2564

อายุคาดเฉลี่ยของ ผู้ชาย 73.5 ปี และ ผู้หญิง 80.5 ปี
ผู้หญิงคนหนึ่งมีบุตรเพียง 1.3 คนตลอดวัยเจริญพันธุ์เท่านั้น

ถ้าการเกิด การตายของประชากรไทยในปัจจุบัน ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ โครงสร้างประชากรปัจจุบัน จะเข้าใกล้โครงสร้างของประชากรคงรูปที่เป็นพื้นที่ขนาดแคบ หัวโต หรือ “สังคมสูงอายุ”

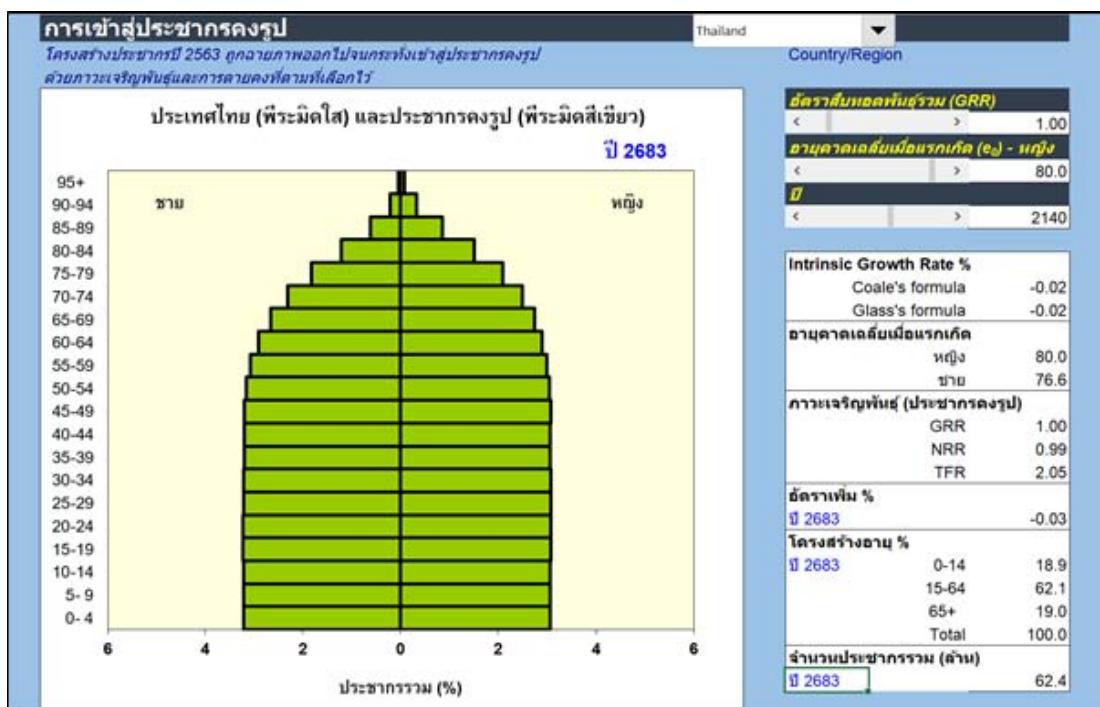
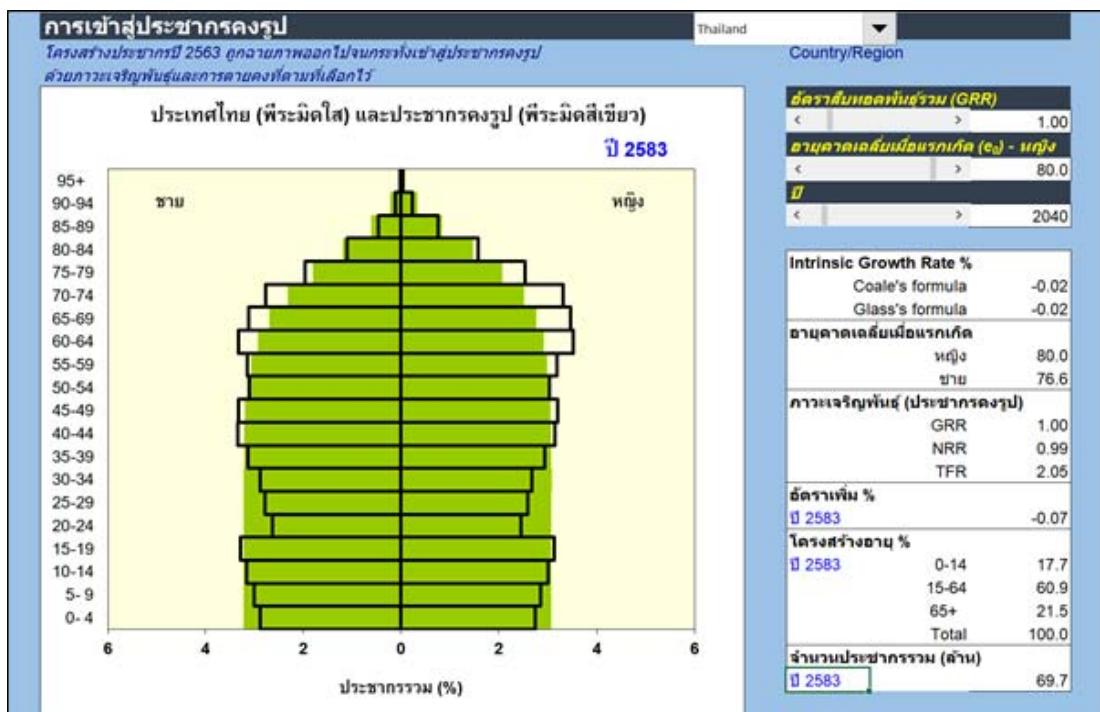
การปรับโครงสร้างประชากร เพื่อให้ได้ optimum population

ถ้าประเทศไทยต้องการจะปรับโครงสร้างประชากรไม่ให้เป็นสังคมสูงอายุที่มีฐานะมีดีแคบและยอดพัฒนาลดลง ต้องส่งเสริมให้คนไทยมีลูกกันมากขึ้น จะส่งผลให้ฐานะมีดีขยายกว้างขึ้น ยอดพัฒนาลดลง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 2 ช่วงอายุคน กว่าประเทศไทยจะมีโครงสร้างประชากรที่สมดุลระหว่างประชากรวัยแรงงาน เด็ก และ ผู้สูงอายุ ที่เรียกว่า ประชากรที่เหมาะสม (optimum population)

แบบจำลองประชากรคงรูปโดยใช้แบบแผนตามภูมิภาคตะวันตก เพื่อให้ได้โครงสร้างประชากรไทยที่คงรูป คือ อัตราเกิดและอัตราตายคงที่ เป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งสัดส่วนประชากรเด็ก (0-14 ปี) ประชากรวัยแรงงาน (15-64 ปี) ประชากรสูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) เป็นประมาณร้อยละ 20-60-20 ตามลำดับ โดยต้องปรับอัตราเจริญพันธุ์รวม หรือ จำนวนบุตรเฉลี่ยที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะมีตลอดวัยเจริญพันธุ์เพิ่มขึ้นให้ถึง 2.05 คน และอายุคาดเฉลี่ยของผู้หญิงเป็น 80 ปี ใกล้เคียงกับปัจจุบัน อายุคาดเฉลี่ยสำหรับผู้ชายจะต้องยืนยาวขึ้นจาก 73.5 ปี ในปัจจุบัน เป็น 76.6 ปี และต้องใช้เวลาประมาณเป็นร้อยปี

พิรบีดประชากรสีเขียวเป็นประชากรที่เหมาสม จะมีสัดส่วนเด็ก-วัยแรงงาน-ผู้สูงอายุ ร้อยละ 20-60-20 และประชากรประเทศไทยที่แสดงด้วยพิรบีดใส จะค่อยๆ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเข้าพิรบีดสีเขียวอย่างช้าๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การปรับโครงสร้างประชากรโดยการส่งเสริมการมีบุตรอย่างมีคุณภาพ ทำได้โดยสนับสนุนปัจจัยเพื่อให้คู่สมรสมีบุตรได้ตามที่ต้องการและในช่วงเวลา (timing) ที่เหมาะสม เช่น

- 1 กระทรวงแรงงานร่วมกับสถานประกอบการจัดให้มีสถานเลี้ยงเด็กที่สะอาด ปลอดภัย และจ่ายไฟฟ้าชั่วคราวสอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ทั้งในหรือใกล้สถานที่ทำงานหรือใกล้บ้าน เพื่อให้พ่อแม่ได้มีโอกาสพักและให้นมลูกได้ระหว่างวัน (จังจิตต์ ฤทธิรงค์ และ สุกรต จรัสสิทธิ์, 2560)
- 2 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับกระทรวงแรงงานส่งเสริมให้มีสวัสดิการวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ในที่ทำงานที่เอื้อต่อการดูแลครอบครัว โดยเพิ่มวันลาเพื่อการดูแลบุตรในช่วง 1-2 ปีแรกหลังคลอดบุตร ส่งเสริมให้หัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลบุตรและครอบครัว การเอื้ออาทรต่อครอบครัวที่มีบุตรรวมถึงการจัดห้องเพื่อการให้นมบุตรในที่ทำงาน (จังจิตต์ ฤทธิรงค์ และ รศรินทร์ เกรย์, 2561)
- 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับภาคเอกชนปรับสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมืองให้ปลดภัยต่อเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างสมวัย และเพื่อการสร้างสมดุลของการใช้ชีวิตของทุกคนให้สังคม

ติดตามชมคลิปวิดีโอ

อ้างอิง

จังจิตต์ ฤทธิรงค์, และ รศรินทร์ เกรย์. (2561). โครงสร้างและนโยบายประชากรของประเทศไทยในมุมมองของการพัฒนาประเทศไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.

จังจิตต์ ฤทธิรงค์, และ สุกรต จรัสสิทธิ์. (2560). สถานเลี้ยงเด็กในบริบทสังคมเมือง: พัฒนาการเพื่อความมั่นคงของชาติ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). สารประชากรมมหาวิทยาลัยมหิดล.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สืบค้นจาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/Gazette.aspx>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง สิงหาคม พ.ศ. 2562). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.